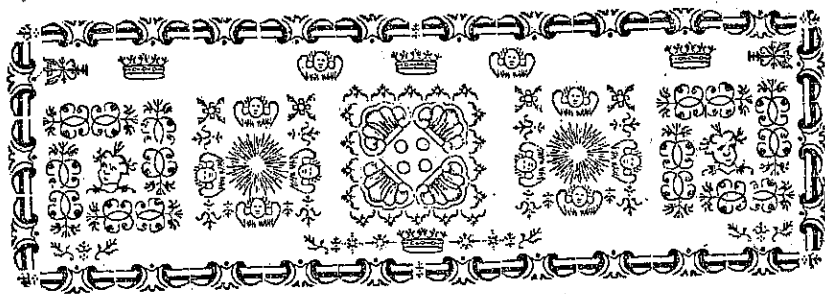


SECTIO QVARTA.
DE
MICROSCOPIIS
COMPOSITIS,
IN QVIBVS DVAE IMAGINES
REALES OCCVRRVNT.

P p 2



CAPVT I.
DE
MICROSCOPIIS SIMPLICIORIBVS
HVIVS GENERIS.

Praemonitum.

Cum microscopia ad hanc sectionem relata iterum situ erecto obiecta repraesentent, litterae q, r, s, t etc. vna cum multiplicatione *m* eadem retinent signa, quae in praecipis generalibus sunt usurpata.

Problema I.

224. Microscopium huius generis ex tribus lentibus componere, eiusque qualitates et defectus investigare.

Solutio.

Cum hic tantum tres lentes occurrant ideoque duo interualla, in quorum utroque imago realis existit, ambae litterae P et Q statuendae sunt negativae quamobrem ponamus $P = -k$ et $Q = -k'$. ut sit $kk' = \frac{m\alpha}{b}$; distantiae vero focales lentium erunt

$$p = \mathcal{A}a; \quad q = \frac{AB\alpha}{k}; \quad r = \frac{AB\alpha}{kk'} = AB\frac{b}{m}.$$

Interualla vero lentium

$$I^{mum} = Aa\left(1 + \frac{1}{k}\right);$$

$$II^{dum} = \frac{AB\alpha}{k}\left(1 + \frac{1}{k'}\right);$$

ita, ut prima imago realis distet a prima lente interuallo $= Aa$ et a secunda interuallo $= \frac{A\alpha}{k}$; posterior vero imago realis post lentem secundam cadit interuallo $= \frac{AB\alpha}{k}$ et ante tertiam interuallo $= \frac{AB\alpha}{kk'}$ ac si spatii in obiecto conspicui semidiameter sit $= z$, semidiameter prioris imaginis erit $= Az$, quae est inuersa; posterioris vero $= ABz$, quae iterum est erecta. Hinc igitur patet, esse debere $A > 0$ et $B > 0$, unde quoque fient $\mathcal{A} > 0$ et $\mathcal{B} > 0$, ita tamen, ut sit $\mathcal{A} < 1$ et $\mathcal{B} < 1$. Tum vero erit

$z =$

$$z = \frac{q+r}{ma-b} \cdot ab\xi \text{ et } M = \frac{q+r}{ma-b} \cdot b$$

vt fit $z = M a \xi$. vnde nanciscimur

$$\mathfrak{B} q = -(1+k) M;$$

ex quo perspicuum est, cum \mathfrak{B} sit positium, fieri q negatiuum. eoque ergo campum apparentem diminui; quare, ne is penitus ad nihilum redigatur, tribui debet litterae r maximus valor, qui est vnitas et posito $q = -\omega$, debet esse $\omega < 1$, cum sit

$$M = \frac{1-\omega}{ma-b} \cdot b; \text{ deinde ob}$$

$$\mathfrak{B} = \frac{1+k}{\omega} M = \frac{1+k}{\omega} \cdot \frac{1-\omega}{ma-b} \cdot b$$

quia $\mathfrak{B} < 1$. debet esse

$$(1+k)(1-\omega)b < \omega(ma-b),$$

quae quidem conditio facile impletur, si fuerit

$$\omega > \frac{(1+k)b}{ma+bk} \text{ et quia insuper est } \omega < 1,$$

ad hoc requiritur, vt fit $ma > b$; quae quidem conditio pro maioribus multiplicationibus sponte habet locum. Quodsi vellemus assumere $\omega = \frac{(1+k)b}{ma+bk}$, prodiret $\mathfrak{B} = 1$ hincque $B = \infty$ et instrumentum fieret infinite longum; ex quo perspicuum est, necessario capi oportere $\omega > \frac{(1+k)b}{ma+bk}$.

Nunc etiam videamus, num margo coloratus destrui possit; quem in finem ante locus oculi examinari debet hac aequatione determinatus

$$O = \frac{r}{m} \cdot \frac{b}{m} \text{ ob } r = 1.$$

Quo-

Quoniam igitur r est posituum, utique erit $O > 0$. unde pro destructione marginis colorati habebitur ista aequatio $0 = \frac{\omega}{k} + \frac{1}{kR'}$; quod cum fieri nequeat, manifestum est, huiusmodi microscopia insigni vitio marginis colorati laborare; ita, ut superfluum foret, in reliqua constructionis praecepta inquirere.

COROLL. I.

225. Cum ob duas imagines reales pauciores, quam tres, lentes adhiberi nequeant, constructio in problemate contenta utique est simplicissima, quae locum habere queat; quare cum eam repudiare cogamur, ad minimum quatuor lentibus uti oportebit.

COROLL. 2.

226. Quoniam formula pro destructione marginis colorati duabus constat partibus positivis, ista confusio multo erit maior, quam in telescopiis et microscopiis ex duabus tantum lentibus formatis ideoque multo minus tolerari poterit.

SCHOLIUM.

227. Cum igitur tribus lentibus hic propositis vnam ad minimam insuper addici oporteat, id tripliti modo fieri poterit, primo enim haec noua lens inter lentem obiectiuam et primam imaginem realem; secundo insuper inter imaginem realem primam et secundam, ita, ut in hoc intervallo duae
lentes

lentes constituentur; tertio vero inter imaginem realem secundam et lentem ocularem. Verum hic tertius casus eodem vitio laborabit, quod hic est reprehensum; litterae enim P et Q eosdem retinebunt valores $-k$ et $-k'$, quippe quibus tantum tertia littera R adiungitur, sicque littera q retinebit quoque valorem negativum, qui sit $q = -\omega$, unde pro margine colorato destruendo habebitur, ista aequatio

$$0 = \frac{\omega}{k} + \frac{r}{kk'} + \frac{s}{kk'R}$$

quae neutiquam subsistere potest, nisi vel r vel s capiatur negativum, quod autem cum iam q habeat valorem negativum, neutiquam expedit, quoniam alioquin campus nimis redderetur angustus, quocirca tantum hinc casus priores nobis evolvendi relinquuntur.

Problema 2.

228. Microscopia huius generis ita ex quatuor lentibus componere, ut secunda adhuc ante priorem imaginem realem cadat; tertia vero inter ambas imagines ideoque sola ocularis post secundam imaginem, in quo id potissimum efficiatur, ut margo coloratus evanescat.

Solutio.

Hic ergo habentur tria intervalla totidemque litterae P, Q et R, quarum duae posteriores debent esse negativae. Ponamus itaque $Q = -k$ et $R = -k'$,

Tom. III.

Q q

vt

vt fit $Pkk' = \frac{ma}{b}$; distantiae porro focales harum lentium erunt:

$$p = Aa; q = -\frac{AB}{P} \cdot a; r = -\frac{ABC \cdot a}{Pk} \text{ et}$$

$$s = -\frac{ABC}{Pkk'} \cdot a = -ABC \cdot \frac{b}{m}$$

tum vero interualla lentium

$$\text{I}^{\text{um}} = Aa \left(1 - \frac{v}{P}\right);$$

$$\text{II}^{\text{um}} = -\frac{ABa}{P} \left(1 + \frac{v}{k}\right);$$

$$\text{III}^{\text{um}} = -\frac{ABCa}{Pk} \left(1 + \frac{v}{k'}\right);$$

unde patet, esse debere $-AB > 0$ et $C > 0$, deinde notetur, primam imaginem cadere post lentem secundam ad interuallum $= -\frac{ABa}{P}$ et ante tertium interuallo $= -\frac{ABa}{Pk}$; posteriorem vero imaginem cadere post lentem tertiam interuallo $= -\frac{ABCa}{Pk}$; et ante ocularem interuallo $= -\frac{ABCa}{Pkk'}$; praeterea vero imaginis prioris inuersae radium esse $= ABz$; posterioris vero erectae $= ABCz$, existente

$$z = \frac{q+r+s}{m \frac{a-b}{a}} \cdot ab \zeta \text{ hincque } M = \frac{q+r+s}{m \frac{a-b}{a}} \cdot b,$$

ita, vt fit $z = Ma \zeta$, quae quantitas per hypothesin debet esse positua; ex hoc autem valore deductae sunt sequentes formulae:

$$Bq = (P - 1)M;$$

$$Cr = -(Pk + 1)M - q.$$

Ob conditionem $C > 0$ autem modo allatam debet esse $C > 0$ et $C < 1$. ex quo perspicuum est, vel q
vel r

vel r esse debere negatiuum. Vtrum igitur locum habeat, conueniet β sumi positue atque adeo poni $\beta = 1$. vt sit $M = \frac{1+q+r}{ma-b} \cdot b$. Hinc autem oculi distantia post lentem ocularem prodibit $O = \frac{\beta s}{M} \cdot \frac{b}{ma}$ quia igitur $s > 0$; haec distantia fiet positua ideoque margo coloratus destructur ope huius aequationis:

$$O = \frac{q}{P} - \frac{r}{Pk} + \frac{1}{Pkk'}$$

quae neququam subsistere posset, si esset $r < 0$, vnde necesse est, vt sit $q < 0$. Statuatur ergo $q = -\omega$, eritque $\frac{1}{k'} = k\omega + r$, atque nunc nouimus esse debere

$$\mathfrak{B} = \frac{1-P}{\omega} \cdot M \text{ et } \mathfrak{C} = -\frac{(Pk+1)M+\omega}{r}$$

qui valor cum esse debeat posituus, erit

$$(Pk+1)M < \omega, \text{ hincque } \omega > \frac{(Pk+1)(1+r)\beta}{ma+Pkb}$$

Cum autem sit

$$\frac{ma}{b} = Pkk' = \frac{Pk}{k\omega+r}$$

oriatur haec aequatio

$$Pk^2\omega^2 + \omega(1+r)(P-Pk-1)k - (Pk+1)(1+r)r > 0$$

quae aequatio conditionem continet, secundum quam littera ω debet definiri. Definitis autem conuenienter litteris ω et r indeque deductis valoribus \mathfrak{B} et \mathfrak{C} saltem quam proxime, reliqua elementa innotescunt; tum vero nihil aliud superest, nisi vt apertura lentis obiectiuae ex aequatione pro semidiametro confusionis determinetur.

Qq 2

Coroll

COROLL. I.

229. Ponamus breuitatis gratia

$$\frac{m\alpha}{b} = M, \text{ ut sit } M = \frac{1-\omega+r}{M-1}$$

et habebimus

$$Pk = M(k\omega + r) \text{ et } B\omega = (r-P) \left(\frac{1-\omega+r}{M-1} \right)$$

$$\text{et } (Pk + r) \frac{(1-\omega+r)}{M-1} = \frac{(M(k\omega+r)+1)(1-\omega+r)}{M-1}$$

$= \omega - Cr$; ex quo patet, fore $\omega > Cr$, vbi constat, esse $C > 0$ et $C < 1$.

COROLL. 2.

230. Cum igitur ω notabiliter maius esse debeat, quam Cr , videamus, an fieri possit $\omega = r$, quem in finem ponamus $\omega = r$ et vltima aequatio fiet

$$r(r - C) = \frac{(M(1+k)r+1)}{M-1}$$

vnde concluditur

$$r = \frac{-1+r}{M(C+r)+1-C}$$

quod, cum esse debeat $r > 0$, fieri nequit, siquae etiam certum est, esse debere $\omega > r$, ita, vt campus ne ad valorem eius simplicem quidem $z = \frac{abk}{m(a-b)}$ auferri possit ob $r - \omega + r < r$.

COROLL. 3.

231. Cum igitur sit $\omega - r > 0$, plurimum interest, nosse, quomodo isti formulae minimus valor

con-

concilietur; quem in finem litteris ω et r ut variabilibus spectatis hoc eueniet, si fit $d\omega = dr$, cui regulae conuenienter differentietur nostra aequatio:

$$(\omega - \mathcal{C}r)(M - r) = (M(k\omega + r) + r)(r - \omega + r)$$

ac prodibit

$$(r - \mathcal{C})(M - r) = M(r - \omega + r)(k + r)$$

unde colligimus

$$r - \omega + r = \frac{(r - \mathcal{C})(M - r)}{M(k + r)}$$

ita, ut fit $M = \frac{r - \mathcal{C}}{M(k + r)}$, quae formula praebet maximum campum, quem quidem obtinere licet. Hic autem campus maximus obtinebitur capiendo

$$\omega = r + \frac{M(\mathcal{C} + k) + r - \mathcal{C}}{M(k + r)}$$

qui valor in nostra aequatione substitutus dabit

$$\begin{aligned} r(r - \mathcal{C})(M - r) + \frac{(M - r)^2 \mathcal{C} + (M - r)(M(k + r))}{M(k + r)} \\ = \frac{(r - \mathcal{C})(M - r)}{(k + r)} (r(k + r) + \frac{(M - r)k\mathcal{C} + M(k^2 + k)}{M(k + r)}) \end{aligned}$$

vbi membra litteram r continentia se mutuo tollunt, relinquitur haec aequatio

$$(r - \mathcal{C})(r + \mathcal{C}k) + M(\mathcal{C} + k)(\mathcal{C}k + r) = 0$$

quae reducitur ad hanc

$$M(\mathcal{C} + k) + r - \mathcal{C} = 0;$$

quae cum sit impossibilis, sequitur, hunc campum maximum ne quidem obtineri posse.

Scholion.

232. Parum vero refert, vtrum campum illum maximum obtinere queamus nec ne, cum etiam hic non defint remedia, campum pro lubitu amplificandi; quare relicta hac inuestigatione aliquot casus euoluamus, qui ad praxin imprimis accommodati videntur ac primo quidem apparet litteram P vnitati non nimis vicinam assumi posse, quia tum secunda lens primae tam esset propinqua, vt ambae tanquam vna spectari possent: ex quo casus praecedente problemate tractatus resultaret, quem locum habere non posse vidimus. Quamobrem pro P numerum satis magnum accipi conueniet, deinde etiam cum semper sit $\omega > r$, e re erit r quam minimum accipere, denique etiam vt ad campum maximum quantum fieri licet appropinquemus, conueniet litteras k et \mathcal{C} quam minimas assumi.

CASVS I.

quo $P = \infty$.

Hoc ergo casu fit interuallum primum $= Aa$, ideoque $A > 0$ et $\mathcal{A} < 1$. ac secunda lens cadet in ipsam imaginem primam, cuius distantia focalis ne fiat $= 0$. debet esse $\mathcal{B} = \infty$ ita, vt sit

$$\frac{P}{\mathcal{B}} = -\zeta \text{ hincque } q = \frac{Aa}{\zeta}.$$

Deinde cum sit $r = -\frac{ABCa}{Pk}$, ob $\mathcal{B} = \infty$ fit $B = -r$
et

et ob $\mathcal{C} < r$ manifestum est, esse debere $k = 0$, ut fieri possit Pk quantitas finita, at quia $k = 0$ erit $\frac{a}{k} = r$, hincque $Pk = \mathcal{M}r$ existente $\mathcal{M} = \frac{ma}{b}$; ex quo erit

$$r = \frac{A\mathcal{C}a}{\mathcal{M}r}, \text{ et } s = A\mathcal{C} \cdot \frac{b}{m};$$

unde pro magnis multiplicationibus esse debet C numerus praemagnus hincque \mathcal{C} ab unitate parum deficere. Reliqua vero interualla perunt.

$$\text{II}^{\text{dum}} = \frac{Aa}{\mathcal{M}r} = \frac{r}{\mathcal{C}} \text{ et}$$

$$\text{III}^{\text{tum}} = \frac{A\mathcal{C}a}{\mathcal{M}r} (r + r) = (r + C)r + s.$$

Praeterea vero distantia oculi erit $O = \frac{s}{\mathcal{M}\mathcal{M}}$.

Nunc autem cum sit $M = \frac{r-b+r}{\mathcal{M}}$; hunc valorem in binis formulis $\mathcal{B}\omega$ et $\mathcal{C}r$ non substituamus, sed in iis litteram M retineamus, quo eam facilius deinceps definire queamus; tum autem ob $\frac{P}{\mathcal{B}} = -\zeta$, ex priore inuenimus $\omega = \zeta M$, ex posteriore vero

$$\mathcal{C}r = -M - \mathcal{M}rM + \zeta M \text{ siue}$$

$$r(\mathcal{C} + M\mathcal{M}) = (\zeta - 1)M \text{ hincque}$$

$$r = \frac{(\zeta - 1)M}{\mathcal{C} + M\mathcal{M}}, \text{ hinc ergo colligimus}$$

$$\omega - r = \frac{(\mathcal{C} + M\mathcal{M} - 1)\zeta M + M}{\mathcal{C} + M\mathcal{M}} \text{ vel}$$

$$\omega - r = \frac{(\mathcal{M}\mathcal{M}\zeta - (\mathcal{C} - 1)\zeta + 1)M}{\mathcal{M}\mathcal{M} + \mathcal{C}} \text{ et}$$

$$r - \omega + r = \frac{\mathcal{M}\mathcal{M} + \mathcal{C} - \mathcal{M}\mathcal{M}^2\zeta + (\mathcal{C} - 1)\zeta M - M}{\mathcal{M}\mathcal{M} + \mathcal{C}}$$

quae

quae expressio aequalis esse debet huic $(M - 1)M$;
vnde nascitur haec aequatio:

$$M^2 M (M - 1 + \zeta) - M (1 - \epsilon) (M - 1 + \zeta) - \epsilon = 0$$

ex qua, cum sit proxime $\epsilon = 1$, colligimus etiam
proxime $M = \frac{1}{\sqrt{M(M-1+\zeta)}}$; adcuratius vero erit

$$M = \frac{1-\epsilon}{2M} + \sqrt{\frac{\epsilon}{M(M-1+\zeta)}}$$

revera autem

$$M = \frac{1-\epsilon}{2M} + \sqrt{\left(\frac{\epsilon}{M(M-1+\zeta)} + \frac{(1-\epsilon)^2}{4M^2}\right)}$$

quo valore inuento simul innotescunt litterae ω et ν ,
vnde reliqua omnia determinabuntur. Denique pro
apertura lentis obiectivae determinanda, quia nulla
ratio vitri diuersitatem suadet, satisfieri debet huic
aequationi:

$$\frac{1}{k^2} = \frac{M\mu x^2}{a^3} \left(\frac{\lambda}{a^2} + \frac{1}{A\mu} - * + \frac{r^2 a^2}{A^2 a} + * \right)$$

vbi terminus secundus sponte euanuit, tertius vero ob
C numerum praemagnum tuto reici potest; vnde si
hic factor posterior ponatur $= A$, reperitur

$$x = \frac{a}{k} \sqrt{\frac{M\mu}{A}}$$

COROLL. I.

233. Quia M est numerus praemagnus, loco
factoris $M - 1 + \zeta$ scribere licebit M , siquidem ζ
non fuerit numerus valde magnus; nulla autem ra-
tio suadet pro ζ tantum numerum adhibere; sufficit
enim

enim, vt capiatur $\zeta > 1$, ne r vel euanescat vel adeo
negatiuum euadat. Tum igitur erit

$$M = \frac{1-C}{2M} + \sqrt{\left(\frac{C}{M^2} + \frac{(1-C)^2}{4M^2}\right)}$$

$$= \frac{1-C}{2M} + \frac{1+C}{2M} = \frac{1}{M}$$

vnde vicissim colligitur

$$\omega = \frac{\zeta}{M} \text{ et } r = \frac{\zeta-1}{M(1+C)}$$

Coroll. 2.

234. Hinc ergo sequentes adipiscimur deter-
minationes pro ipsa microscopii constructione:

1°. distantiae focales lentium erunt

$$p = Aa; \quad q = \frac{Aa}{\zeta};$$

$$r = \frac{AC(1+C)a}{\zeta-1} \text{ et } s = AC \cdot \frac{b}{m} = \frac{ACa}{M}$$

2°. lentium interualla

$$1^{mum} = Aa;$$

$$2^{dum} \frac{r}{C} = \frac{A(1+C)a}{\zeta-1} \text{ et}$$

$$3^{tium} = (1+C)r + s = \frac{AC(1+C)a}{\zeta-1} + \frac{ACa}{M}$$

tum vero distantia oculi erit $O = s$.

3°. pro apertura inuenienda erit

$$A = \frac{\lambda}{M^3} + \frac{r}{AM} - * + \frac{(1+C)}{A^2(\zeta-1)} \left(\frac{\lambda''}{C^2} + \frac{v}{CC} \right) + \frac{\lambda'''}{A^3 C^2 M}$$

vbi membrum vltimum manifesto omitti potest.

Scholion

235. Iam innuimus, nullam rationem suadere, cur pro ζ numerum satis notabilem accipere velimus, interim tamen tertium intervallum, quod est

$$\frac{AC(1+C)\alpha}{\zeta-1} + \frac{AC\alpha}{\mathfrak{M}}$$

feri videtur nimis magnum, nisi ζ unitatem multum superet, quoniam pro C numerum satis magnum assumi conuenit atque etiam A numero satis notabili aequari debet. Interim tamen semper praestabit, maiorem instrumenti longitudinem tolerare, quam campum restringere. Verum etiamsi ζ minus acciperemus, ut mensurae: prodeant ad praxin magis accommodatae; nullum aliud incommodum inde esset metuendum, nisi quod campus minor esset reuera futurus, quam intendimus; quem vero defectum aliquot insuper lentibus adiungendis facile supplere licebit. At vero plurimum refert, ut numerus A satis notabilis accipiatur, ut \mathfrak{M} satis prope ad unitatem reducatur, id quod necessarium est, ut Λ satis exiguum reddatur hincque maior claritatis gradus obtineatur; quem in finem sufficere videtur, dummodo statuatur $A = 6$; hinc enim fit $\mathfrak{M} = \frac{6}{7}$ ideoque $\frac{\lambda}{\mathfrak{M}^3} = \frac{343}{276} \lambda$, qui valor sumto $\lambda = 1$ non multum superat $\frac{3}{2}$, qui per $\mu < 1$ multiplicatus certe infra $\frac{3}{2}$ reducitur; unde iam satis notabilis valor pro \mathfrak{M} resultat. Si igitur statuatur $A = 6$, videamus quantum sumi oporteat C , ne s fiat nimis paruum etiam pro insigni multiplica-

plicatione $m = 960$. Quia itaque tum fit $r = \frac{46}{568}$ dig.
 $= \frac{c}{20}$ dig. haec distantia non infra $\frac{1}{4}$ dig. deprimetur,
 dummodo $C = 5$ quare si statuamus $C = 6$, ut fit
 $\mathcal{C} = \frac{6}{7}$, ex hae parte nihil erit metuendum; tum
 vero tertium intervallum euadit $\frac{36 \cdot 13 \cdot a}{2(\zeta - 1)}$, omisso altero
 membro, siue $\frac{36 \cdot a}{\zeta - 1} = \frac{72 \cdot a}{\zeta - 1}$; vnde si distantia obiecti
 fit dimidii digiti, hoc intervallum erit $\frac{36}{\zeta - 1}$ dig.
 quod ergo sumto $\zeta = 3$ vel $\zeta = 4$ iam fit tam mo-
 dicum, ut nulla possit esse ratio de eo conquerendi.

C A S U S II.

quo $r = 0$.
 Hoc ergo casu erit $k = k\omega$ ideoque $P = M\omega$
 tum vero $M = \frac{1-\omega}{M-1}$. Hinc aequationes ex campo
 deductae erunt

$$I. \mathfrak{B} \omega = \frac{(1-M\omega)(1-\omega)}{M-1}$$

$$II. \mathcal{C} r = -\frac{(Mk\omega + 1)(1-\omega)}{M-1} + \omega = 0$$

Cum igitur $P = M\omega$, erit $\omega = \frac{P}{M}$ et $1 - \omega = \frac{M-P}{M}$;
 vnde patet, P minus esse debere, quam M . Hic au-
 tem valor in aequatione posteriore substitutus dabit
 $k = \frac{M-P}{P(M-P)}$, vnde cum $k > 0$ patet esse debere $P > 1$.
 hinc autem porro sequitur, fore $A > 0$, hincque
 $\mathfrak{A} < 1$; deinde vero reperitur

$$B = -\frac{(P-1)(M-P)}{M(P-1)-P^2}, \quad \mathfrak{B} = -\frac{(P-1)(M-P)}{P(M-P)}$$

R r. 2 vnde

vnde B etiam negativum valorem obtinet, vti rei natura postulat. Denique erit

$$k' = \frac{M}{Pk} = \frac{M-P}{P-1} \text{ et } M = \frac{M-P}{M(M-1)},$$

vnde campus cognoscitur; hinc igitur patet, quo minus capiatur P, eo maiorem proditurum esse campum et cum P unitatem superare debeat, semper erit $M < \frac{1}{M}$. His igitur valoribus inuentis habebimus

1°. distantias focales

$$p = 2a; \quad q = \frac{A(P-1)(M-P)a}{(M-1)};$$

$$r = \frac{A C. (M-P)^2 \cdot a}{M(M(2P-1) - P^2)} \text{ et } s = \frac{A C. (P-1)(M-P)a}{M(M(2P-1) - P^2)}$$

et interualla lentium

$$1^{mam} = A a \left(1 - \frac{1}{P}\right)$$

$$2^{dum} = \frac{A(M-P)a}{M P};$$

$$3^{tium} = \frac{A C. (M-P)(M-1)a}{M(M(2P-1) - P^2)}.$$

Tum vero oculi distantia erit

$$O = \frac{s}{M M} = \frac{M-1}{M-P} \cdot s$$

ac denique spatii in obiecto conspicui erit semidiameter $x = \frac{M-P}{M(M-1)} \cdot a \xi$. Aperturam vero lentis obiectivae ex aequatione nota definire oportet, pro aperturis vero sequentium lentium notetur esse $\omega = \frac{P}{M}$ et $r = 0$. Vnde colligitur semidiameter aperturae

$$\text{lentis II}^{dae} = \frac{1}{P} x + \frac{Pq}{4M};$$

$$\text{lentis III}^{tiae} = \frac{x}{Pk} + 0 = \frac{M-P}{M(P-1)} \cdot x;$$

$$\text{lentis IV}^{tae} = \frac{x}{M} + \frac{1}{4} s.$$

Coroll.

COROLL. I.

236. Quoniam campus postulat, ut P satis parvum accipiatur, pro maioribus multiplicationibus licebit P præ M negligere, unde si P unitatem non multum superet, distantiae focales ita exprimentur

$$p = 2a; q = \frac{A \cdot (P-1) \cdot a}{P};$$

$$r = \frac{AC}{2P-1} \cdot a \text{ et } s = \frac{AC}{n(2P-1)} \cdot a.$$

deinde intervalla lentium

$$I^{mum} = A a \left(1 - \frac{1}{P}\right);$$

$$II^{dum} = \frac{Aa}{P};$$

$$III^{tium} = \frac{ACa}{2P};$$

et distantia oculi $O = s$.

COROLL. 2.

237. Si ergo statuamus $P = 2$, fient distantiae focales

$$p = 2a; q = \frac{1}{2} A a;$$

$$r = \frac{1}{2} A C \cdot a \text{ et } s = \frac{1}{2} \cdot \frac{AC}{M} \cdot a.$$

et intervalla

$$I^{mum} = \frac{1}{2} A a;$$

$$II^{dum} = \frac{Aa}{2};$$

$$III^{tium} = \frac{1}{2} A C \cdot a;$$

et pro campo $z = \frac{a\xi}{M}$.

Rf 3

COROLL.

Coroll. 3.

238. Si ut supra pro telescopiis fecimus statuamus $P = \sqrt{M}$ (quoniam quod ibi erat m , hic nobis est M) distantiae focales ita exprimentur:

$$p = A a; q = \frac{A \cdot \sqrt{M-1}}{M + \sqrt{M}} a;$$

$$r = \frac{A C \cdot (\sqrt{M}-1)}{2 M} a; s = \frac{A C (\sqrt{M}-1)}{2 M \sqrt{M}} a;$$

et interualla lentium

$$I^{mum} = A a \left(\frac{\sqrt{M}-1}{\sqrt{M}} \right);$$

$$II^{dum} = \frac{A a \cdot (\sqrt{M}-1)}{M};$$

$$III^{tium} = \frac{A C \cdot a \cdot (M-1)}{2 M \cdot \sqrt{M}}.$$

Pro campo autem apparente erit hinc distantia z

$$z = \frac{r}{M + \sqrt{M}}.$$

et pro Oculi loco

$$O = \frac{\sqrt{M}+1}{\sqrt{M}} \cdot s = s \left(1 + \frac{1}{\sqrt{M}} \right).$$

Scholion.

239. Casus in Coroll. ultimo euolutus apprimè conuenit cum eo, quem supra in telescopiis tractauimus, ubi præcedentes casus, in quibus litterae p minores valores sunt tributi, penitus exclusimus, idque ob eam rationem, quia interuallum tertium enormiter magnum prodisset. Cum enim pro telescopiis sit $b = a = \infty$, necesse est, ut sit $A = 0 = A$,
ita

ita tamen, vt fiat $\mathcal{A} a = A a = p$. et $\mathcal{M} = m$. Tum
autem in genere erit tertium interuallum

$$= \frac{C(\mathcal{M}-P)(\mathcal{M}-1)P}{\mathcal{M}(\mathcal{M}(2P-1)-P^2)}$$

quod, si P prae \mathcal{M} quasi euanescat, fiet $= \frac{C}{2P-1} \cdot p$.
quare cum C debeat esse numerus praemagnus, hoc
solum interuallum multis partibus excessurum esset
distantiam focalem p , ideoque longitudo telescopii pro-
diret enormiter magna; quos igitur casus merito su-
pra exclusimus. Nunc autem, ubi de microscopiis
agitur, haec ratio penitus cessat, neque enim longi-
tudo instrumenti ob tertium interuallum adeo enor-
miter magna euadit. Si enim vt ante notauimus
pro magnis etiam multiplicationibus sumatur $A = 6$
et $C = 6$; tum tertium interuallum erit $= \frac{36 \cdot a}{2P-1}$
ac si a , vt fieri solet, capiatur $\frac{1}{2}$ dig. hoc interual-
lum fiet $\frac{18}{2P-1}$ dig. vnde si modo fit $P = 2$, id redu-
citur ad 6 dig. quod in praxi vtrique admitti potest.
Quocirca in hac de microscopiis tractatione casum in
tertio Coroll. euolutum excludi conueniet seruato eo,
ubi erat $P = 2$, siquidem hoc modo campus multo
maior obtinetur; quin etiam, si lubuerit, sumi poterit
 $P = 3$. vt prodeant distantiae focales:

$$p = \mathcal{A} a; q = \frac{2}{3} A a;$$

$$r = \frac{2}{3} A C a \text{ et } s = \frac{1}{3} \frac{AC}{\mathcal{M}} a;$$

et

et interualla lentium

$$1^{ma} = \frac{2}{3} A a;$$

$$2^{da} = \frac{1}{3} A a;$$

$$3^{tia} = \frac{1}{3} A C. a;$$

manenta $O = s$ proxime et $z = \frac{m-1}{m \cdot m-1} a \xi$.

Nunc autem ne s pro magnis multiplicationibus nimis fiat exiguum, litterae C utique maior valor tribui debeat, ita, ut iam nulla ratio suadeat, cur litterae P potius valorem 3, quam 2 tribuere velimus, quandoquidem ponendo $P = 3$ tertium interuallum vix dimiauitur.

Scholion 2.

240. Evolutione horum duorum casuum attentius considerata, poterimus simili modo solutionem generalem instituire, posito enim breuitatis gratia $\frac{P-1}{B} = -\xi$ siue $B = -\frac{(P-1)}{\xi}$, habebimus statim $\omega = \xi M$; deinde cum sit $Pk = M(k\omega + r)$, erit $Pk = \xi M M k + M r$, qui valor in altera aequatione, quae est

$$Cr = \xi M - M - P k M,$$

substitutus dat

$$Cr = \xi M - M - \xi M M^2 k - M M r$$

ex quo reperitur

$$r = \frac{(\xi-1)M - \xi M M^2 k}{M M + C}$$

hinc-

hincque

$$1 - \omega + r = - \frac{\zeta \mathfrak{M} (k+1) \mathfrak{M}^2 + (\mathfrak{M} - 1 + \zeta(1 - \mathfrak{C})) \mathfrak{M} + \mathfrak{C}}{\mathfrak{M} \mathfrak{M} + \mathfrak{C}}$$

Cum igitur sit $M = \frac{1 - \omega + r}{\mathfrak{M} - 1}$ erit

$$1 - \omega + r = M (\mathfrak{M} - 1)$$

vnde sequens suppeditatur aequatio

$$\mathfrak{M} (\mathfrak{M} - 1 + \zeta + \zeta k) M^2 - (1 - \mathfrak{C}) (\mathfrak{M} - 1 + \zeta) M - \mathfrak{C} = 0.$$

ex qua, nisi numeri ζ et k fuerint satis magni, ita, vt eos prae \mathfrak{M} tuto negligere liceat, sequitur fore saltim proxime

$$\mathfrak{M}^2 M^2 - \mathfrak{M} M (1 - \mathfrak{C}) - \mathfrak{C} = 0$$

quae in hos factores resoluitur:

$$(\mathfrak{M} M - 1) (\mathfrak{M} M + \mathfrak{C}) = 0.$$

vnde manifesto colligitur $M = \frac{1}{\mathfrak{M}}$; quo valore, etfi tantum prope verò, vti poterimus, quoniam parum refert, vtrum campus aliquanto sit maior minorue, quam calculus indicat. Probe autem haec conditio obseruetur, quod tam ζ quam k sint numeri satis exigui, saltim multo minores, quam \mathfrak{M} . Si enim ζk tantus sit numerus, vt eum prae \mathfrak{M} reſicere non liceat, tum littera M multo minorem nanciscetur valorem, quam $\frac{1}{\mathfrak{M}}$, sicque campus insignem pateretur diminutionem, quae sola caussa sufficit, vt maiores valores pro litteris ζ et k penitus excludantur haecque

regula stabiliatur, ut nunquam litteris ζ et k valores attribuantur, qui binarium superent vel ut saltem ζk quaternarium non superet. Cum igitur fit $P k k' = M$ et k numerus ab unitate non multum discrepans, videns est, vel P vel k' esse debere numerum satis magnum vel adeo utrumque. His ergo obser-

$$\omega = \frac{\zeta}{M} \text{ et } \nu = \frac{\zeta - \zeta k - 1}{M(1 + \zeta)}$$

quibus valoribus substitutis fit

$$P k = k + \frac{\zeta - \zeta k - 1}{1 + \zeta} \text{ hincque}$$

$$P = 1 + \frac{\zeta - \zeta k - 1}{(1 + \zeta)k} = \frac{(\zeta - 1)(1 - k) + \zeta k}{(1 + \zeta)k}$$

hoc igitur valore ipsius P notato, erunt distantiae focales

$$p = A a; \quad q = \frac{A(P-1)a}{P\zeta};$$

$$r = \frac{A(P-1)\zeta a}{(\zeta + P - 1)Pk}; \quad s = \frac{A(P-1)Ca}{(\zeta + P - 1)M}$$

et lentium intervalla

$$1^{\text{um}} = A a \left(1 - \frac{1}{P}\right);$$

$$2^{\text{um}} = \frac{A(P-1)a}{(\zeta + P - 1)Pk} (k + 1) \text{ et}$$

$$3^{\text{um}} = \frac{A(P-1)Ca}{(\zeta + P - 1)} \left(\frac{1}{Pk} + \frac{1}{M}\right)$$

et distantia oculi $O = s$.

$$\text{ac denique } \zeta = \frac{1}{\nu} \cdot \frac{a}{M}.$$

Datis ergo distantia obiecti $= a$ et multiplicatione

$= m$ siue $\mathfrak{M} = \frac{m^a}{b}$; arbitrio nostro relinquuntur sequentes quantitates

1°. \mathfrak{M} quam unitate non multo minorem assumi conuenit; hanc enim conditionem claritas postulat.

2°. Numerus ζ , qui esse debet positius ac tantus, ut $\zeta + P - 1$ fiat numerus positius.

3°. Littera C , quam autem ita defini conuenit, ut distantia focalis ne fiat nimis exigua; si autem haec littera sit valde magna, euidentis est, litteram C ad unitatem proxime esse accessuram.

4°. Littera denique k , quam, ut vidimus, admodum paruam accipi conuenit.

Ratione autem valoris P obseruari oportet, semper esse debere $\zeta + P - 1 > 0$; unde haec conditio adhuc implenda erit $\zeta C k + \zeta - 1 > 0$, quae est fere eadem quantitas, quam supra prae \mathfrak{M} negleximus; ex quo cauendum est, ne ea aliquot unitates superet.

Problema 3.

241. Si noua lens inter imaginem primam et secundam disponatur, omnia momenta ita definire, ut margo coloratus euanescat simulque maximus campus obtineatur.

S s 2

Solutio.

Solutio.

Quoniam hic iterum quatuor habentur lentes earumque duae intra imaginem primam et secundam cadant, litterarum P, Q, R prima et tertia hic eruat negatiuae, statuatur igitur $P = -k$ et $R = -k'$. unde distantiae focales erunt.

$$p = 2a; q = \frac{A\mathfrak{S}}{k} \cdot a;$$

$$r = -\frac{AB\mathfrak{C}}{kQ} \cdot a \text{ et } s = -\frac{ABC}{kQk'} \cdot a = -\frac{ABC \cdot a}{\mathfrak{M}}$$

$$\text{ob } kQk' = \mathfrak{M} = \frac{ma}{b}.$$

Interualla vero lentium erunt

$$\text{I}^{um} = Aa \left(1 + \frac{1}{k} \right)$$

$$\text{II}^{um} = \frac{ABa}{k} \left(1 - \frac{1}{Q} \right)$$

$$\text{III}^{um} = -\frac{ABC \cdot a}{kQ} \left(1 + \frac{1}{k'} \right)$$

hincque sequitur

$$A > 0. B \left(1 - \frac{1}{Q} \right) > 0. \text{ et } BC < 0.$$

Porro erit

$$M = \frac{q+t+s}{\mathfrak{M}-1}. \text{ vt fiat } z = Ma\xi.$$

$$\text{Hincque distantia Oculi } O = \frac{\mathfrak{S}}{M\mathfrak{M}}.$$

vbi, vt campus reddatur maximus, sumi conueniet $\mathfrak{S} = 1$. si scilicet lens ocularis vtrunque aequalis pareretur. Tum autem erit

$$\mathfrak{S}q = -(1+k)M \text{ et}$$

$$\mathfrak{C}r = -(1+Qk)M - q.$$

Si

Si hic vt ante breuitatis gratia scribatur

$$\frac{1+k}{2} = \zeta \text{ vt fit } q = -\zeta M;$$

tum igitur erit

$$\mathcal{E}r = -(1 + Qk)M + \zeta M \text{ et}$$

$$r = \frac{(\zeta - Qk - 1)M}{\mathcal{E}} \text{ hincque}$$

$$q + r = \frac{(\zeta(1 - \mathcal{E}) - Qk - 1)M}{\mathcal{E}} \text{ et}$$

$$q + r + 1 = \frac{\mathcal{E} + (\zeta(1 - \mathcal{E}) - Qk - 1)M}{\mathcal{E}}.$$

Inde vero est

$$q + r + 1 = M(\mathcal{M} - 1)$$

vnde sequitur

$$M = \frac{\mathcal{E}}{(\mathcal{M} - 1)\mathcal{E} - \zeta(1 - \mathcal{E}) + Qk + 1}$$

vbi ergo haec quantitas

$$\mathcal{M} - 1 = \zeta \frac{(1 - \mathcal{E})}{\mathcal{E}} + \frac{Qk + 1}{\mathcal{E}}$$

debet esse positua et tam parua, quam circumstantiae permittunt.

Deinde vero vt margo coloratus euanescat, habetur haec aequatio:

$$0 = \frac{q}{P} + \frac{r}{PQ} + \frac{1}{PQR}$$

ex qua reperitur

$$\frac{1}{k'} = Qq + r$$

quae quantitas debet esse positua. Cum igitur sit

$$kQk' = \mathcal{M} \text{ erit } \mathcal{M} = \frac{kQ}{Qq + r}$$

hincque

$$kQ = M(Qq + r)$$

Ante quam autem hanc formulam prosequamur, plurimum intererit inueffigare, num forte r possit poni $= 1$. Statuamus igitur $r = 1$, ut fit

$$M = \frac{q+2}{m-1} \text{ vnde ob } q = -\zeta M \text{ fiet}$$

$$q = -\frac{2\zeta - \zeta q}{m-1} \text{ adeoque } q = -\frac{2\zeta}{m+\zeta-1}$$

hincque $M = \frac{1}{m+\zeta-1}$

altera vero aequatio iam dabit

$$C = -\frac{2(1+Qk)+2\zeta}{m+\zeta-1} = -\frac{2(\zeta-Qk-1)}{m+\zeta-1}$$

Deinde cum fit $kQ = M(Qq + r)$ fiet nunc

$$kQ = M - \frac{2M\zeta Q}{m+\zeta-1}$$

vnde inuenitur k , dummodo fit

$$1 > \frac{2\zeta Q}{m+\zeta-1} \text{ hoc est } Q < \frac{m+\zeta-1}{2\zeta}$$

Porro autem fiet

$$B = \frac{m+k}{\zeta} \text{ et } C = \frac{m+\zeta Q}{(m+\zeta-1)^2}$$

si igitur fuerit $B > 1$, ut fit $B < 0$ sumi debet $Q < 1$; tum vero C debet esse positium ideoque etiam $C > 0$ et $C < 1$; quocirca debet esse

$$1^\circ. 2M\zeta Q > (m+\zeta-1)^2$$

$$2^\circ. 2M\zeta Q < \frac{1}{2}(m+\zeta-1)^2$$

quae

quae conditio illi, qua debet esse $Q < 1$, manifesto repugnat. Debet ergo esse $B > 0$, hincque $Q > 1$, tum autem esse debet $C < 0$; quod eueniet, si fuerit C etiam negativum, id est, si fuerit

$$Q < \frac{(M + \zeta - 1)^2}{2M\zeta}$$

quae conditio cum praecedente $Q > 1$ facile consistere potest. Tum autem esse debet $B < 1$ ideoque $\zeta > 1 + k$. Tantum igitur campum obtinebimus, si capiamus $\zeta > 1 + k$, litteram Q vero intra limites 1 et $\frac{(M + \zeta - 1)^2}{2M\zeta}$, dummodo fuerit

$$kQ = M - \frac{2M\zeta Q}{M + \zeta - 1} \text{ adeoque } Q < \frac{M + \zeta - 1}{2\zeta},$$

quia est kQ positium; quod sponte fit per conditionem praecedentem; qua est, $Q < \frac{(M + \zeta - 1)^2}{2M\zeta}$.

Praeterea autem debet esse

$$k = \frac{M}{Q} - \frac{2M\zeta}{M + \zeta - 1}$$

quia autem esse debet $\zeta > 1 + k$ habebimus nunc

$$\zeta > 1 + \frac{M}{Q} - \frac{2M\zeta}{M + \zeta - 1}$$

unde sequitur haec conditio

$$Q > \frac{M(M + \zeta - 1)}{\zeta^2 + \zeta(M - 2)}$$

quae conditio cum illa,

$$Q < \frac{(M + \zeta - 1)^2}{2M\zeta} \text{ egregie consistit.}$$

Cum

Cum autem praeterea esse debeat $\zeta > 1 + k$, loco k substituendo eius valorem fiet

$$\zeta > 1 + \frac{m}{Q} - \frac{2m\zeta}{m + \zeta - 1}$$

vnde concluditur esse debere

$$Q > \frac{m(m + \zeta - 1)}{\zeta^2 + \zeta(\frac{2}{3}m - 2) - m + 1}$$

quia autem modo vidimus, esse

$$Q < \frac{(m + \zeta - 1)^2}{2m\zeta}$$

hic limes illo debet esse maior; vnde colligitur

$$\zeta^3 + \zeta^2(4m - 3) + \zeta(m^2 - 6m + 3) > (m - 1)^2$$

vnde patet, si m sit numerus praemagnus, esse debere $\zeta > 1$. Statuamus ergo $\zeta = 1 + \frac{\alpha}{m}$; vnde fit

$$m^2 + m(\alpha - 2) + 2\alpha + 1 > m^2 - 2m + 1$$

hincque porro $\alpha(m + 2) > 0$, quod cum semper eueniat, patet, dummodo $\zeta > 1$, solutionem semper locum habere; ac si in illis formulis m vt numerus praemagnus spectetur, limites pro Q erunt

$$Q > \frac{m}{3\zeta - 1} \text{ et } Q < \frac{m}{2\zeta}$$

sumtaque Q his limitibus conuenienter erit porro

$$k = \frac{m}{Q} - \frac{2m\zeta}{m + \zeta - 1}$$

hincque reliqua elementa omnia facillime definiuntur. Ceterum in evolutione sequentium casuum haec clariora reddentur; quod denique ad lentium aperturas attinet, eas pro quouis casu ex cognitis formulis facile definire licet. Coroll.

COROLL. I.

242. Videamus vero, quomodo omnes hae conditiones clarius euolui queant, ac primo quidem statim ac statuimus

$$r = 1. \text{ fit } M = \frac{z + q}{m - 1}$$

ideoque

$$z + q = M. (m - 1).$$

Posito autem

$$\frac{1+k}{z} = \zeta, \text{ vt fit } z = \frac{1+k}{\zeta}$$

fiat $q = -\zeta M$; qui valor ibi substitutus dat

$$z - \zeta M = M (m - 1)$$

hincque

$$M = \frac{z}{m + \zeta - 1} \text{ et } q = -\frac{z\zeta}{m + \zeta - 1}$$

deinde vero inuenimus

$$k Q = m Q q + m.$$

vbi valor ipsius q substitutus dat

$$k Q = m - \frac{z m Q \zeta}{m + \zeta - 1} \text{ siue}$$

$$k Q (m + \zeta - 1) + z m Q \zeta = m (m + \zeta - 1)$$

unde commode deducitur

$$Q = \frac{m (m + \zeta - 1)}{k (m + \zeta - 1) + z m \zeta}$$

unde fit

$$1 + k Q = \frac{k (m + 1) (m + \zeta - 1) + z m \zeta}{k (m + \zeta - 1) + z m \zeta}$$

Cum igitur fit

$$C = M(\zeta - Qk - 1) \text{ erit}$$

$$C = \frac{2M\zeta(\zeta - 1) - k(M + \zeta - 1)(M - \zeta + 1)}{k(M + \zeta - 1) + 2M\zeta} \cdot M$$

feu

$$C = \frac{2M\zeta(\zeta - 1) - k(M + \zeta - 1)(M - \zeta + 1)}{(k(M + \zeta - 1) + 2M\zeta)(M + \zeta - 1)}$$

Coroll. 2.

243. Iam ratione litterae B duo casus sunt considerandi; alter, quo $B > 1$ ideoque $B < 0$. alter vero, quo $B < 1$. ideoque $B > 0$. Priori casu erit $\zeta < 1 + k$ et quia B est minus nihilo, ob secundum interuallum debet esse $Q < 1$; unde fit

$$M \cdot (M + \zeta - 1) < k(M + \zeta - 1) + 2M\zeta$$

id quod fieri nequit, cum sit M numerus valde magnus.

Coroll. 3.

243. Cum igitur esse nequeat $B > 1$ statuemus $B < 1$. siue $\zeta > 1 + k$ et quia iam $B > 0$, debet esse $Q > 1$; id quod sponte euenit pro maioribus scilicet multiplicationibus ad quas hic solas attendimus. Tum autem esse debet $C < 0$ id quod euenit, vel si fuerit $C < 0$ vel $C > 1$. Priori casu si $C < 0$, debet esse

$$k(M + \zeta - 1)(M - \zeta + 1) > 2M\zeta(\zeta - 1) \text{ siue}$$

$$\text{fiue } k > \frac{2M\zeta(\zeta-1)}{(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)}.$$

Ex illa vero conditione $\zeta > 1 + k$ debet esse $k < \zeta - 1$; unde porro colligitur esse debere

$$\zeta - 1 > \frac{2M\zeta(\zeta-1)}{(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)} \text{ seu}$$

$$(M + \zeta - 1)(M - \zeta + 1) > 2M\zeta,$$

quod etiam semper euenit; ita, vt littera ζ arbitrio nostro relinquatur, dummodo vnitatem maior accipiat. Cum autem sit $M = \frac{2}{M+\zeta-1}$; campi magnitudo postulat, vt ζ quam minime vnitatem superet.

Coroll. 4.

244. Examinandus restat alter casus, quo debet esse $\mathcal{C} > 1$. tum ergo esse deberet ante omnia numerator positius seu

$$2M\zeta(\zeta-1) > k(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)$$

$$\text{ideoque } k < \frac{2M\zeta(\zeta-1)}{(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)}$$

deinde vt etiam vnitatem superet, debet esse

$$4M\zeta(\zeta-1) - 2k(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)$$

$$> k(M+\zeta-1)^2 + 2M\zeta(M+\zeta-1)$$

$$\text{ideoque } k < \frac{2M\zeta(\zeta-M-1)}{(M+\zeta-1)(M-\zeta+1)}$$

quod cum sit absurdum ob $k > 0$ indicio est, hunc casum locum habere non posse, ita, vt nobis solus casus in coroll. praeced. euolutus relinquatur.

Scholion.
Exempl. I.

245. Quoniam positio $r = 1$, ad campum maxime est accommodata simulque solutionem tam facilem suppeditat, ea utique sola meretur, ut ad praxin applicetur. Hic autem primum obseruari conuenit, nequaquam sumi posse $\zeta = 1$; quia tum foret $k = 0$ statimque primum interuallum $= \infty$, ut reliqua incommoda taceamus, dum scilicet tam secunda quam tertia lens haberent distantias focales infinitas. Ex quo necesse est, pro ζ sumi numerum unitate maiorem; ita, ut excessus non sit nimis paruus, quia alioquin ad eadem incommoda appropinquaremus. Quamobrem quo clarius appareat, quomodo in hoc negotio sit procedendum, sumamus $\zeta = 2$, ut fiat $M = \frac{2}{m+1}$. Tum vero k contineri debet intra hos limites

$$1 \text{ et } \frac{4m}{(m+1)(m-1)} \text{ vel } 1 \text{ et } \frac{4}{m}.$$

Neque autem k ad unitatem nimis prope accedere debet, quia alioquin B hincque secundum interuallum nimis euaderet magnum. Sumamus igitur $k = \frac{2}{3}$ hinc erit

$$Q = \frac{2m(m+1)}{m+1} = \frac{2}{3}m \text{ proxime.}$$

Deinde vero erit $\mathcal{B} = \frac{3}{4}$ et $B = 3$ ac denique

$$C = \frac{16m - 2(m+1)(m-1)}{(m+1)(m+1)} = -\frac{2}{3} + \frac{16}{m} = -\frac{2}{3} \text{ proxime}$$

hincque $C = -\frac{2}{3}$; vnde pro microscopii constructione habebimus has distantias focales $p =$

$$p = 2a; q = \frac{3}{2} A a;$$

$$r = \frac{6}{2M} \cdot A a; s = \frac{6}{11} \cdot \frac{A a}{2M};$$

et intervalla

$$I^{mum} = 3 A a;$$

$$II^{dum} = 6 A a \left(1 - \frac{1}{2M}\right);$$

$$III^{tium} = \frac{60}{11} \cdot \frac{A a}{2M};$$

cum vero distantia oculi

$$O = \frac{s}{2M M} = \frac{s \cdot (2M + 1)}{2 \cdot 2M} = \frac{1}{2} s \left(1 + \frac{1}{2M}\right) = \frac{1}{2} s \text{ proxime.}$$

Pro campo autem apparente

$$z = M a \zeta = \frac{z a k}{2M + 1} = \frac{1}{2} \cdot \frac{a}{2M + 1} \text{ ob } \zeta = \frac{1}{2}.$$

Quod vero ad litteram A attinet, quae ad primam lentem refertur, curandum est, ut A tantus fiat numerus, ut lens ocularis non fiat nimis exigua; unde sequitur $\frac{1}{2}$ esse debere fractionem parum ab unitate deficientem, cuius valore stabilito apertura primae lentis definiri debet ex aequatione nota

$$\frac{1}{k^2} = \frac{\mu \cdot 2M \cdot x^2}{a^2} \left(\frac{\lambda}{2M} + \frac{v}{4M} + \text{etc.} \right)$$

sicque obtinemus microscopium satis notatu dignum, quod instar primi exempli spectari potest.

Exemplum II.

246. Consideremus etiam casum $\zeta = 3$ ut fit $M = \frac{2}{2M + 1}$ et pro k habebuntur hi limites 2 et $\frac{12}{2M}$.

T t 3

Statua-

Statuamus ergo $k = 1$ vt fiat $\mathfrak{B} = \frac{2}{3}$ et $B = 2$.
 Tum vero erit $Q = \frac{m}{7}$ et $k' = 7$. Porro vero erit
 $\mathfrak{C} = -\frac{2}{7}$ et $C = -\frac{2}{3}$ vnde pro his microscopiis erunt
 distantiae focales

$$p = \mathfrak{A} a; \quad q = \frac{2}{3} A a;$$

$$r = 4 \cdot \frac{Aa}{m} \quad \text{et} \quad s = \frac{4}{3} \cdot \frac{Aa}{m};$$

et interualla

$$\text{I}^{mum} = 2 A a;$$

$$\text{II}^{dum} = 2 \cdot A a \left(1 - \frac{2}{m}\right) \quad \text{et}$$

$$\text{III}^{tium} = \frac{32}{9} \cdot \frac{Aa}{m};$$

et distantia oculi

$$O = s \cdot \frac{m+2}{2m} = \frac{1}{2} s \left(1 + \frac{2}{m}\right) = \frac{1}{2} s \quad \text{proxime.}$$

Pro campo vero $x = \frac{1}{2} \cdot \frac{a}{m+2}$.

Circa aperturam modo allegata valent. Ration au-
 tem littera q erit casu exempli praecedentis $q = -\frac{4}{m+1}$
 et casu huius exempli $q = -\frac{6}{m+2}$; vnde patet, se-
 cundae lentis semidiametrum aperturae esse debere
 $= \frac{x}{q} = \frac{x}{k}$ ideoque priori casu $= 2x$; hoc vero $= x$.
 Binae postremae lentes autem fieri debent vtrinque
 aequae conuexae.

Scholion.

247. Si haec ad telecopia referamus, quod nunc
 eo magis est necessarium, quoniam supra huius ge-
 neris

neris casum tantum maxime particularem evolvimus, qui ne campum quidem maximum, ut hic faciamus, praebebat; tantum fecimus $a = \infty$ et $M = m$ ob $b = a$. Tum autem capi debet tam $U = \alpha$ quam $A = 0$, ita ut fiat $U a = A a = p$, quare cum reliqua omnia maneat ut ante, ex exemplo priore posita lentis obiectivae distantia focali $= p$ erunt reliquarum lentium distantiae focales

$$q = \frac{1}{2} p; r = \frac{6}{m} \cdot p \text{ et } s = \frac{6}{11} \cdot \frac{p}{m}.$$

Intervallo vero

$$1^{mu} = 3 p;$$

$$2^{du} = 6 \cdot p \left(1 - \frac{6}{2m}\right) \text{ et}$$

$$3^{tu} = \frac{60}{11m} \cdot p \text{ et } O = \frac{1}{2} s.$$

Tum vero campi semidiameter

$$\Phi = \frac{1}{2} \cdot \frac{60}{m+1} = \frac{30}{m+1} \text{ min.}$$

Deinde vero ob

$$D = \frac{1}{4}, B = 3, E = -\frac{1}{2} \text{ et } C = -\frac{6}{11}$$

distantia focalis p ex requisita apertura $x = \frac{1}{50} m$ dig. definiri debet ope huius aequationis:

$$p = m \sqrt[3]{\mu \left(\lambda + 1 \left(\frac{\lambda'}{D^2} + \frac{v}{B D} \right) - \frac{6}{m B^2} \left(\frac{\lambda''}{E^2} + \frac{v}{C E} \right) - \frac{\lambda'''}{B^2 C^2 m} \right)}$$

In casu autem alterius exempli erunt distantiae focales

$$q = \frac{2}{3} p; r = \frac{4}{m} \cdot p; s = \frac{4}{9m} \cdot p;$$

et interualla

$$1^{mum} = 2p;$$

$$2^{dum} = 2p \left(1 - \frac{r}{m}\right);$$

$$3^{tium} = \frac{32}{9m} p.$$

tum vero p ita definietur, vt fit

$$p = m \sqrt[3]{\mu \left(\lambda + \frac{\lambda'}{B^3} + \frac{v}{B^3} - \frac{r}{m B^3} \left(\frac{\lambda''}{C^3} + \frac{v}{C^3} \right) - \frac{\lambda'''}{m B^3 C^3} \right)}$$

reliqua vero erunt, vt ante. Hinc igitur loco communium telescopiorum terrestrium nanciscimur ex casu posteriore sequentem constructionem, siquidem omnes 4 lentes ex vitro communi, cuius refractio fit $n = 1,55$, conficere velimus.

Constructio Telescopiorum loco vulgarium terrestrium substituendorum.

248. Pro data multiplicatione m quaeratur primo lentis obiectiuae distantia focalis $= p$; ex hac nempe formula, ad quam praecedens proxime reducitur: $p = \frac{2}{3} m$ dig. deinde constructio ita se habebit:

I. Pro prima lente, cuius distantia focalis est $\frac{2}{3} m$ dig. capiatur

$$\text{radius faciei} \begin{cases} \text{anter.} = 0,6148. p \\ \text{poster.} = 5,2438. p \end{cases}$$

eius aperturae femidiameter $x = \frac{1}{30} m$ dig.
et distantia ad lentem sequentem $= 2 p$.

II. Pro

II. Pro secunda lente, cuius distantia focalis est $q = \frac{2}{3}p$, et numeri $\mathfrak{B} = \frac{2}{3}$ et $\lambda' = 1$, erit

$$\text{radius faciei } \left\{ \begin{array}{l} \text{anter.} = \frac{q}{0,99792} = 0,99792 \cdot p \\ \text{poster.} = \frac{q}{1,1448} = 0,58315 \cdot p \end{array} \right.$$

eius aperturæ semidiameter $= x = \frac{1}{10} m \text{ dig.}$

et interuallum ad tertiam lentem $= 2p \left(1 - \frac{2}{m}\right)$.

III. Pro tertia lente, cuius distantia focalis est $r = \frac{4}{m}p$. quoniam ea debet esse vtrinque aequaliter conuexa, capiatur eius vterque

$$\text{radius} = 1, 1, r = 4, 4 \cdot \frac{p}{m}$$

eius aperturæ semidiameter $= \frac{p}{m}$

et distantia ad quartam lentem $= \frac{82}{9 \cdot m} \cdot p$.

IV. Pro quarta lente, cuius distantia foecalis est $s = \frac{4}{9} \cdot \frac{p}{m}$ capiatur itidem vterque radius $= \frac{22}{45} \cdot \frac{p}{m}$

eius aperturæ semidiameter $= \frac{1}{9} \cdot \frac{p}{m}$

et distantia ad oculum $= \frac{1}{2} s$.

V. Tum vero erit semidiameter campi

$$\Phi = \frac{1718}{m+2} \text{ min.}$$

Scholion.

249. Telescopia hæc vtique insigni vitio laborant propterea quod eorum longitudo fit plane

Tom. III.

V v,

enor-

enormis, maior scilicet quam $4p$. Huic autem vitio medela afferri poterit, litterae k maiorem valorem tribuendo; tum vero etiam littera ζ maior accipi debet; unde quidem campus aliquantillum diminuitur, qui tamen defectus in maioribus multiplicationibus vix percipietur. Sumamus igitur $\zeta = 6$, ut fiat $M = \frac{2}{m+5}$ et cum limites pro k sint 5 et $\frac{60}{m}$ sumamus $k = 4$ ut fiat $\mathcal{B} = \frac{5}{6}$ et $B = 5$; tum vero erit $Q = \frac{m}{6}$ et $k' = \frac{5}{2}$, tandemque $C = -\frac{1}{2}$ et $C' = -\frac{5}{2}$. hinc autem erit intervallum

$$1^{num} = \frac{5}{2} p.$$

$$2^{dum} = \frac{5}{2} p \left(1 - \frac{6}{m} \right)$$

$$3^{num} = \frac{25}{6} \frac{p}{m}$$

unde longitudo prodiret quasi $2\frac{5}{2}p$ quae adhuc nimis magra videri potest. Hanc longitudinem autem non mediocriter diminuere poterimus, sumendo $\zeta = 12$ et $k = 9$; hinc enim fit $\mathcal{B} = \frac{5}{6}$ et $B = 5$, ut ante; unde sequitur intervallum

$$1^{num} = \frac{10}{9} p. \text{ et } 2^{dum} = \frac{5}{9} p.$$

ita, ut tota longitudo quasi fiat $1\frac{2}{9}p$ quae non excedit telescopia huius generis vulgaria. Si sumissemus $\zeta = 12$ et $k = 8$ ut fiat $\mathcal{B} = \frac{5}{6}$ et $B = 3$, foret intervallum

$$1^{num} = \frac{9}{6} p \text{ et } 2^{dum} = \frac{5}{6} p$$

ita, ut tota longitudo quasi sit $1\frac{1}{2}p$ quae utique ad-

mitti

mitti poterit. Hic ergo casus meretur, vt plenius
euoluatur.

Fiet autem porro $Q = \frac{p}{2}$ hincque $K = 4$. Porro
 $E = -\frac{1}{2}$ et $C = \frac{1}{2}$; vnde nunc quoque

$$q = \frac{2}{3} p; r = \frac{p}{6}; \text{ et } x = \frac{p}{m};$$

sum vero interualla

$$x^{num} = \frac{2}{3} p;$$

$$x^{den} = \frac{2}{3} p \left(1 + \frac{22}{m} \right);$$

et pro loco oculi $O = \frac{5}{2} \left(1 + \frac{22}{m} \right)$

semidiameter campi = $\frac{1718}{m+14}$ mjn.

Sumto igitur pro apertura lentis obiectivae $12 \frac{m}{10}$ dig.
et $k = 50$ capi debet circiter

$$p = m \sqrt[3]{\frac{4}{3}} = \frac{11}{10} m \text{ dig.}$$

vnde conficitur sequens

Constructio Telescopii communis ex vitro communi

I. Pro data multiplicatione m sumatur

$$p = \frac{11}{10} m \text{ circ. siue etiam } p = m \text{ dig.}$$

II. Pro prima lente cuius distantia focalis = p ,
capiatur

$$\text{radius faciei } \begin{cases} \text{anter.} = 0, 6148. p \\ \text{poster.} = 5, 2438. p \end{cases}$$

V v 2

eius

eius aperturæ semidiameter $= \frac{m}{50}$ dig.
 et distantia ad lentem secundam $= 1 \frac{1}{2} p$.

III. Pro lente secunda, cuius distantia focalis est $q = \frac{3}{32} p$ capiatur radius faciei

$$\text{anter.} = \frac{q}{6,5435} = 0,17039 p.$$

$$\text{poster.} = \frac{q}{1,2682} = 0,07388 p.$$

eius aperturæ semidiameter $= \frac{1}{8} x = \frac{m}{400}$ dig.

et distantia ad lentem tertiam $= \frac{3}{8} p (1 - \frac{32}{m})$.

IV. Pro lente tertia, cuius distantia focalis est $r = 6 \frac{p}{m}$, capiatur vterque radius $= 6,6 \frac{p}{m}$ eique apertura maxima tribuatur, distantia vero a lente quarto erit $= s \frac{p}{m}$.

V. Pro lente quarta, cuius distantia focalis $r = \frac{p}{m}$, capiatur vterque radius $= 1,1 \frac{p}{m}$.

eiusque ab oculo distantia $= \frac{5}{2} (1 + \frac{11}{m})$.

VI. Longitudo erit $1 \frac{1}{2} p - 6 \frac{1}{2} \frac{p}{m}$. Campi vero apparentis semidiameter erit $= \frac{1718}{m+11}$ min.

Hoc ergo Telescopium vulgaribus terrestribus merito antefendum videtur; notetur vero, id. in praxi locum habere non posse, nisi sit m notabiliter maius, quam 32. Hic autem istud caput finimus ad sequens progressuri, vbi microscopia magis composita huius generis inuestigabimus.